

www.e-rara.ch

**Lexicon alchemiae sive dictionarium alchemisticum, cum obscuriorum
verborum, & rerum hermeticarum, tum Theophrast-Paracelsicarum
phrasium, planam explicationem continens**

Ruland, Martin

[Frankfurt am Main], 1612

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7375>

N.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Estque duplex: Quinta essentia, & arcanum specificum.

N

NActa, apostema pectoris, Brustgeschwür.

Nafda, sinapta, id est, petroleum vel asphaltum.

Napellus, *Wolffswurz*/herba venenata.

Nacda vel natta gibbus, ein *Hoger*/Gibber/gibbosus, hybus, cyrtus. *Buicken*.

Napta, id est, gumma.

Napta alba, id est, petroleum album, *Nampher*.

Naphtha. Iudaicum bitumen diximus esse speciem Naphthæ, & non naphtham ipsam. Quoniam naphtha nihil aliud est, quam petroleum, oleum illud liquidum, quod ad nos, licet corruptum, ferunt agyrtæ, Dioscor. lib. 1. cap. 84. naphtham a Babyloniiis vocari dicit bituminis colamen, & esse seu inueniri candidam & nigram. Naphtha candida est petroleum nostrum. Nigra, quæ est forsitan illa Amiani pisca & glutinosa, bitumine per similes, quæ flagrans nulla alia re exstingui potest, quam puluere iniecto. Sicuti ille limus apud Plinium ex stagno Comagenes terra exstinguitur. Hanc nigram Naphtham, stercus dæmonum quidam fuisse veteribus voluerunt. Nos iam pro stercore dæmonum habemus ipsum laserpitium. Verum nihil ausim affirmare. Multa fœtida pretiosa fuerunt veteribus. Verum Naphthæ est visignium rapax, vt docet Dioscorid. L. C. & Plin. lib. 2. cap. 108. Neq; est aliud, quod citius rapiat, pertinaciusq; foueat ignem, quam Naphthæ. Plin. L. C. exemplum recitat, a Media pellicem crematam, ad aras, quæ cum accederet sacrificatura, gestans coronam ex naphtha, ignis in ipsam coronam inuolauit, & pellicem consumpsit. Est autem
Naphtha

Naphtha, teste Plinio, profluens materia circa Babyloniam, & in Aastagenis Parthæ, modo bituminis liquidæ. Sic Naphtha est duplex: Naturalis, de qua loquitur Plin. quæ est proprie petroleum: Deinde Factitia, quæ est colamen bituminis, vt vult Dioscorides. Et huius altera species candida, potest esse species petrolei, at non tam bona, vt naturalis. At altera species nigra potest esse veteribus stercus dæmonum. Hinc dico ex bitumine subtiliore, id est, ex naphtha (quæ est petroleum verum) indurata, sole operante aut indurante, vt Ouidius de succino dicit, in mari fit gagates, & non ex fictitia illa candida naphtha. Hæc non obseruata, fecerunt labi Serapionem. Ita duplex est bitumen, in aquis & terra, liquidum & glutinosum durum. Duplex est pissalphalton, Naturale & Factitium: Duplex est Naphtha, Naturalis & Factitia, quæ est colamen bituminis candidum vel nigrum. Sic res ferme vna est variarum specierum, bitumen, pissalphalton & Naphtha. Sic gagates lapis cum sit ex Naphtha naturali, id est, ex petroleo vero. Quod eius odor facile indicat. Lapis Thracias, altera species gagatis, forsitan fit ex nigro bitumine, vel Naphtha nigra. Ardet enim & ille aquis, & oleo restinguitur. E contra succinum ex resina fit arborum, licet adfinitatem habent in attrahendis filis & paleis. Succinum non ardet aquis, propter resinæ debilitatē. Sed gagates ardent, & magis aqua accenduntur, propter vim bituminis seu naphthæ, ex qua constant. Sic etiam carbones isti crustosi lapidei, *die Steinfelsen*/ qui apud nos effodiuntur, species gagatis sunt leues & graues. Et sunt nihil aliud, quam bitumen sub terra induratum vel excoctū calore. Profecto ille ipse lapis oleo restinguit: & aqua aspersus eo magis ardet, quæ est natura bituminis. Et hi carbones ex bitumine

caussa sunt, quare montes, vt Ætna & Vesuuus apud Plin. flagrent, sicuti videmus etiam multis locis fieri in Germania, idq; magis noctu, quam die: quia de die calor solis deprimit istud incendium vel obfuscat: e contra in nocte, quæ est humida & frigida, materia iterum excitatur humore. Illa etiam species pyritidis, lapis ille fissilis Islebiæ, *der Schifer*/videtur ex bitumine constare: tum quia facile flagrat, & bitumen odore quodammodo refert: tum quia lapis est aptissimus impressionibus, vt in præcedentibus diximus. Nam sicuti Chymistæ dicunt, anima suum corpus facile & cito ingreditur: sic imperante & agente natura non otiosa, in illo lapide bituminosæ sub terra, tanquam in materia apta & parenti causis, facile fiunt impressiones. Sed de his satis. Petroleum, id est, Naphtha, quam ad nos ferunt agyptæ, non (vt mentiuntur) de sepulcro nescio, cuius sancti effluit. Figmentum est. Ceterum est & alia Naphtha factitia, id est, venenum factitium apud Nicandrum. Quem ipse consulere poteris in Alexipharm. aca. Bituminis speciei, quæ effoditur in Saxonia, & dicitur *Thorff*/supra mentionem fecimus.

Nar, id est, pir, ignis.

Narbasaphar, id est, flatus mineræ, aurichalcum, *Mösch*.

Narcotica, medicamenta soporifera, dolores auferentia, vel, vt minus torqueant efficientia, *was Schmerzen stillet vnd uns empfindtlich mache*.

Nardinum oleum, also genandt.

Naris, *Leesse*.

Nataron, id est, nitrum, vel natron.

Nebulgea est sal est ex humiditate nebulae sæpius in pratis supra lapides decidentis, calore solis induratum. *Ein salt auß Feuchtigkeit des Nebels sich sehet vnd von der Sonnen erhärtend*.

Necro-

Necrocomica, sunt prodigiosa præfagia, rei futuræ cuiuspiam prænuntia, per signa ex aere in terram decidentia, vt cruces olim temporibus Maximiliani primi. **Sind anzeigen/ einer zukünfftigen Sachen/ fallen auß der Luft herab vnd sind gleich als ein Vorblühe/ wie zu Keiser Maximiliani Zeiten/ die Kreuzlein waren/ so allenthalben hinfielen.**

Necrolia sunt medicamenta mortem pellentia, & vitam conferuantia, Necrolica.

Necromantia, est ars illicita, quæ cum mortuis operabatur olim, vt cum astra manifestabantur apud mortuos. Is dicitur vere Necromanticus, qui mortuos comparere facit, voces & responsa potest ab illis extorquere, circuire cogit, ac edere mirabilia. Quidquid mortuorum capitibus, ossibus, acubus, linteis, pharetris, sepulcris, ac similibus, arripit vel adimpletur, sub nefariam hanc artem cadit, quæ tota superstitiosa ac Christiano fugienda.

Nenufareni dicuntur, spiritus aerem inhabitantes.

Neutha est pellicula, vel oculis, vel auriculis, infantem adnascens, siue totam pueri faciem regens in partu. **Ein Fell vber dem Aug/ oder Ohr/ oder vber das ganze Angesicht der Kinder gewachsen in der Geburt.**

Nigella, id est, **N. n.**

Nigromantia olim ars erat naturalium rerum in terra absconditarum, vt minerarum & metallorum, &c. Postea Diaboli instinctu & malorum hominum nequitia in abusum abiit, atq; diabolica facta est. **Ist ein natürliche Kunst gewesen/ dardurch man die natürliche verborgene Dinge in der Erde hat gesucht/ als Berckwerck.**

Nitrum, Baurach, sal petrosum, nitrum a German. **Salpeter/ Bergsalz/** quasi sal petrae, cal. & siccum in 2. gradu. Estq; nitrum recognata salis, & quæ est species salis. Hinc sal lucidum,

sal Alexandrinum, sal Anderenæ, sal nitrum, vnum & idem sunt. Fit autem nitrum ex coagulato humore. Qualia vero olim fuere nitra, nescimus, & diuersa sunt illa nostra. Nam olim etiâ in cibo utebantur nitris, & condiebantur illis vina, & semina imbuebantur, vt testatur Plin. l. 14. c. 20. & l. 18. c.

17. Sic & Virgil. l. 1. Georg. inquit:

Semina vidi quidem multos medicare ferentes.

Et nitro prius & nigra perfundere amara.

Erant olim autem nitra coloris rosei, amara, leuia, in foramina dehiscencia, spongiosa, comburebantur igne: nostra vero nequicquam his respōdent; nedum, quod illa apud veteres terrestria fuere; nostra sunt aëria. Verum ecōtra nostra in medelis sunt præstantiora, quia multo magis aperiunt & euocant humores: Estq; cum iudicio illis vtendum: Sunt & eius species factitiæ quam plurimæ, de quibus Plin. l. 31. c. 10. Fit & apud nos nitrum diuersis modis, in stabulis, in ouilibus, in antiquis cœnobiis, in arcis multo ante seculis tritis, in rupibus, cellariis, muris. Et hoc spumosum dicitur nitrum, & est Aphronitrum, ein *Salpeter / der an den Mauren vnd Felsen wächst*. Estq; spuma nitri & species nitri. Et cognatum est admodum cum flore Asiæ petra. Nitri natiui etiâ, si acute consideras ipsa chrylocolla, viride, scissile æris, est species. Diosc. l. 5. c. 78. ipsum tum nitrum, tum spumam nitri describit a patria & bonitate. Indicat etiâ, quæ illis vis medica, quomodo aduri debet, vtuntur iam crudo & adusto in nonnullis casib. Serap. l. aggreg. c. Nitri burach, & nitrum & spumam nitri, id est, speciem nitri esse dicit: facit vero nitri duas species, sc. quod sit,

Nitrum

Nitrum	{	Fossile nativum.	1. Armenum, ab armēta patria, & optimum.		{	simile omnino soli fossili, saporem habens medium inter falsedinem & acetositatem.					
		Huius species similes sunt soli fossili. Sunt aut burach.	2. Ab Rabath	{							
			3. Africanum.								
			4. Romanum.								
	{		5. Ægyptiacum.		{						
			6. Babylonium.								
		Artificiale factitiū, sicuti ipse flos parietis, seu petrae, vel flos salis. Vide de illo etiam Gal. Coquitur hoc ex sale vel aqua salis.									

Arabes solū duas species, primā sc. & sextam celebrauere. Et Babylonici iterū duas faciunt species, sc. nitrū, sal petrosū, purpureū, salsum, modice amarū: & alterum barauch, panis, quia in massa vtuntur in pane, dissoluunt in aqua, & liniunt ex eo panē, antequā coquant: ita ab eo recipit claritatē quandā. Verum nos illas veterū species ignoramus, vt dixi. Plin. l. 31. c. 10. de ipso nitro p̄cipue factitio & spuma eius, satis est copiosus. Nicand. & nitrū prädicat in Alexi. cōtra potionē sanguinis taurini. Volunt nitrū cal. & sicc. 2. gradu. Est & nitrū ingrediens in puluerem istū tormētorum, vt sciunt isti Apothecarii Sathanæ, quia tormentis nomen suum habent.

Nitrum est lapis salis, id est, sulphur album.

Nitrum Alexandrinum, id est, cinis clauellatus.

Nitrum, ist ein Geschlecht Salzes, auch ist es borax, vnd esli hers
ley Geschlecht armeni, esliches schwarz / esliches roth / esliches
saphirinum.

Nitrum est sal fugo quædam ex vinarum congregationibus in
sal præparata.

Nitrum, *Baurach.*

Nitrum, *Niter.*

Nitrum, *Sago.*
⁊ Talck.

Nitrum, *Tincar.*

Nitrum, id est, sal albus, scil. baurac.

Nitron, id est, fex vitri.

Nitriales, quidquid caleinat & adurit, vt sulphur, sal petra, was
brennt vnd calcinirt, als *Schwebel vnd Salpeter* damit man
die *Perlein vnd Edelgesteinen vnd Corallen* calcinirt zu einem
Salpeter.

Noas *Arabisch* / *Kalcos Griechisch* / *Æs Lateinisch* / *Ers Teutsch.*

Noas, id est, æs vel euprum, Noac idem.

Nobach, est instrumentum necromanticum.

Nochat, nuchat, Venus æs, nuchor.

Nocasit, id est, cribrum vel vas perforatum.

Nodi articulorum, tumores indurati, *Knorn in Gleichen* / als
im *Podagra.*

Noera, id est, coopertorium vasis distillatorii, ein *Deckel vber*
ein *Distillir Geschirz.*

Nora, id est, calx.

Nora, id est, Nitrum ein *Gattung Salzes.*

Nora est quodlibet sal, ein jedes *Salz.*

Nosididach, id est, artum.

Noftoch iaculum alicuius stellæ, vel eius repurgatione deie-
ctum quid in terram: *Sterngeschos* fällt im *Sommer gleich*
dem *Froschlaich* gelblecht / *etliche wollen es sey das Wachs.*
Inuenitur potissimum *Iulio, Iunio & Augusto*, super latos
campos, & in pratis, instar fungi magni vel spongiæ, forami-
nosum.

nosum quid, & leue, tendens in fuluum rauum colorem, & vt
ius coagulatum, tactum cōtremiscit: sunt qui nostoch ceram
intelligent.

Nuba, id est, cuprum.

Nuba est secunda species tereniabin aut mannæ, roseo colore,
qualis in Hibernia cadit, ein Geschlecht der manna Rosens
farb/wie es in Irreland fällt.

Nuhar, id est, Venus vel æs, Nuag/idem.

Numus, Bley/Schwarz.

Nusiadat, id est, Armaoniacum.

Nutrimētum est res transmutata in ventriculo, per putrefa-
tionem, die ErbsNahrung/so im Magen durch die Gäulung
gescheiden wirdt.

Nymphæ sunt spirituales homines ac mulieres, vel corporei spi-
ritus aquas inhabitantes, qualis fuit Melusina: Ein Wassers
fraw im Wasser wohnende.

Nymphidica, metaphorice spiritus aquarum soluentium in ar-
te dici possunt.

Nysadir, id est, nussiadaï, nestudar, id est, sal armoniacus.

O

O Belchera, id est, cucurbita.

Obelkara, der Cucurbit.

Obrizum aurum, id est, aurum purum.

Obrizum aurum purum, vel in spadiceum colorem arte calci-
natum vel pulueratum.

Ocob, id est, sal Armoniacum, ocop, obac, ocab.

Ocra, gelb Erdrich/vnd heist Bger.

Ocra Græcis terra est lutea, quæ Latinis dicitur sil. Estq; duplex:
sc. Natiua & Factitia.